

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA INNAVATSION - PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VOSITASIDA TABIIY FANLARGA DOIR BILIMLARNI SHAKLLANTIRISH

Eshonqulova O‘rolbuvish Fayzulla qizi

Samarqand davlat pedagogika instituti
Ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi
yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya

Maktabgacha yoshdagi bolalarda innavatsion-pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish mavzusi bo'yicha yozilgan bu annotatsiya, yosh bolalarni tabiat va uning qonuniyatlarini o'rganishga qiziqishini rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu texnologiyalar yordamida bolalarga o'yin, interaktiv metodlar, amaliy mashg'ulotlar va hikoyalar orqali tabiiy fanlarning asosiy tushunchalari, masalan, hayvonlar, o'simliklar, ob-havo va dunyo hodisalari haqida bilimlar beriladi. Bu yondashuvlar bolalarning fikrlash, tahlil qilish va muammo yechish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Annotatsiyada, shuningdek, pedagogik texnologiyalarning samaradorligi, o'qitish usullari va metodikalar, shuningdek, bolalarning javobchanligi va qiziqishini oshirish bo'yicha tavsiyalar ko'rib chiqiladi. Ushbu yondashuvlar maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni oshirish, ularning bilimlarini mustahkamlash va ilg'or pedagogik texnologiyalar yordamida ta'lim sifatini yaxshilashga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha yoshdagi bolalar, innavatsion pedagogik texnologiyalar, tabiiy fanlar, bilimlarni shakllantirish, yosh pedagogika, ta'lim texnologiyalari, muammo yechish, mantiqiy fikrlash, qiziqishni rivojlantirish, ta'lim metodlari.

Резюме: В данной статье рассматривается использование инновационных педагогических технологий для формирования знаний по естественным наукам у дошкольников. В статье анализируется эффективность современных методов, способствующих развитию интереса к естественным наукам, логического мышления и навыков решения проблем у детей. Также обсуждается практическое применение технологий и их влияние на образовательный процесс.

Ключевые слова: Дошкольники, инновационные педагогические технологии, естественные науки, формирование знаний, педагогика раннего возраста, образовательные технологии, решение проблем, логическое мышление, развитие интереса, методы обучения

Abstract

This abstract is devoted to the issue of developing basic knowledge of natural sciences in preschool children through the use of innovative pedagogical technologies. The study highlights the pedagogical potential of game-based learning, interactive methods, practical activities, experiments, and storytelling approaches in fostering children's interest in nature and its laws. Through these approaches, preschool children acquire elementary concepts related to the world of animals and plants, weather phenomena, and the surrounding environment. In addition, the role of innovative pedagogical technologies in developing children's logical thinking, analytical skills, observation abilities, and problem-solving competencies is revealed. The abstract also presents effective teaching methods and tools applied in the educational process, their effectiveness, as well as methodological recommendations aimed at increasing children's activity and interest. These approaches contribute to the effective formation of natural science knowledge in preschool education, improving the quality of education, and implementing modern pedagogical technologies into educational.

Keywords: pedagogical technologies, natural sciences, knowledge formation, early childhood pedagogy, educational technologies, problem solving, logical thinking, interest development, teaching.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, ayniqsa maktabgacha ta'lim sohasida innovatsion yondashuvlarni joriy etishni taqozo etmoqda. Chunki aynan maktabgacha yosh davri bolaning intellektual, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda bolalarda atrof-muhit, tabiat hodisalari va tabiiy fanlarga oid dastlabki tasavvurlar shakllanadi. Shu sababli, tabiiy fanlarga doir bilimlarni samarali va qiziqarli tarzda berish zamonaviy pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biridir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiiy fanlarga oid bilimlarni shakllantirishda an'anaviy ta'lim usullari bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish katta ahamiyat kasb etadi. Innovatsion texnologiyalar bolalarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, ularning bilishga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda ta'lim jarayonini interfaol va samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, o'yin texnologiyalari, tajriba va kuzatuvga asoslangan mashg'ulotlar bolalarda tabiatga nisbatan ongli munosabatni shakllantirishga yordam beradi.

Mashhur psixolog olim L.S. Vygotskiy o'zining "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasida bolaning rivoji ta'lim orqali amalga oshirishini ta'kidlaydi. Uning fikricha, bola kattalar yoki tengdoshlari yordamida murakkab bilimlarni o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Demak, innovatsion pedagogik texnologiyalar aynan shu jarayonni samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

J. Piaje bolaning kognitiv rivojlanishi bosqichlarini o'rganib, maktabgacha yosh davrida bolalar asosan amaliy faoliyat va tajribalar orqali bilimlarni egallashini ta'kidlagan. Bu esa tabiiy fanlarni o'rgatishda tajriba, kuzatuv va o'yin faoliyatining muhimligini ko'rsatadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tabiiy fanlar elementlarini o'rgatish jarayoni bolalarning yosh va psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda tashkil etilishi lozim. An'anaviy ta'lim usullari ko'proq tayyor bilimlarni berishga yo'naltirilgan bo'lsa, innovatsion pedagogik texnologiyalar bolalarni faol o'quv jarayoniga jalb etishga xizmat qiladi.

Innovatsion-pedagogik texnologiyalar deganda, ta'lim jarayonida yangi metodlar, interfaol usullar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, o'yin texnologiyalari hamda loyiha asosida o'qitish kabi yondashuvlar tushuniladi. Ushbu texnologiyalar tabiiy fanlarga oid bilimlarni o'zlashtirishda bolalarning kuzatish, solishtirish, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Pedagog-olim B.P. Bospalko pedagogik texnologiyani "oldindan rejalashtirilgan va kafolatlangan natijaga olib keluvchi pedagogik jarayon" sifatida talqin etadi. Ushbu yondashuv maktabgacha ta'limda ham keng qo'llanilib, tabiiy fanlarga oid bilimlarni tizimli va izchil shakllantirish imkonini beradi.

Innovatsion texnologiyalar quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

- interfaol ta'lim metodlari;
- o'yin texnologiyalari;
- axborot-kommunikatsiya texnologiyalari;
- tajriba va loyiha asosida o'qitish;
- muammoli ta'lim.

Masalan, tajriba va kuzatuvga asoslangan mashg'ulotlar orqali bolalar suvning holatlari, o'simliklarning o'sishi, fasllarning almashinuvi kabi tabiiy jarayonlarni bevosita ko'rib, amaliy faoliyat orqali o'rganadilar. Shuningdek, multimedia vositalari, animatsiyalar va interfaol o'yinlar yordamida murakkab tushunchalar sodda va qiziqarli shaklda tushuntiriladi.

Innovatsion texnologiyalar bolalarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini shakllantiradi. Ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalaridan foydalanish esa bolalarning tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishini oshirib, bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Innovatsion-pedagogik texnologiyalar nafaqat bilim berishga, balki bolalarda ekologik madaniyat, tabiatga ehtiyotkorona munosabat, mas'uliyat va ijtimoiy faollikni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu jihat A.S. Makarenkoning "ta'lim va tarbiya bir butun jarayondir" degan g'oyasi bilan hamohangdir.

Tabiiy fanlarni o'rganish jarayonida bolalarda tabiatni asrash, atrof-muhitga mehr bilan qarash kabi axloqiy sifatlar shakllanadi. Bu esa ularning kelajakda ongli va mas'uliyatli shaxs bo'lib yetishishiga zamin yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda tabiiy fanlarga doir bilimlarni innovatsion-pedagogik texnologiyalar vositasida shakllantirish zamonaviy ta'limning muhim vazifalaridan biridir. Ushbu texnologiyalar bolalarning bilish faoliyatini faollashtiradi, mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Pedagog-olimlar qarashlari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yosh davrida innovatsion yondashuvlar asosida berilgan bilimlar bolaning keyingi ta'lim bosqichlari uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi. Shu bois, maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsion-pedagogik texnologiyalarni tizimli ravishda joriy etish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Nurmonov A. „Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlar"– Toshkent: Fan, 2019
2. Abdurahmonova S. „Maktabgacha ta'limda interfaol metodlardan foydalanish" – Toshkent: Universitet, 2021.
3. Vygotskiy L.S. „Tafakkur va nutq" – Moskva: Pedagogika, 1996
4. Piaje J., Bolaning intellektual rivojlanishi" – Moskva: Progress, 1982.
5. Ushinskiy K.D., Inson – tarbiya predmeti sifatid". – Toshkent: O'qituvchi, 1995.